

Gents MilieuFront vzw
(GMF)
Dampoortstraat 81
9000 Gent
09 430 03 90
info@gentsmilieufront.be
BE0416 645 979
RPR:
ondernemingsrechtbank
Gent afd. Gent
www.gentsmilieufront.be

17/11/2023

**Onderwerp: bezwaarschrift omgevingsvergunningsaanvraag
OMV_2023029476**

Geachte,

Gents Milieufront vzw wenst van de gelegenheid gebruik te maken om enkele opmerkingen te formuleren bij de omgevingsvergunningsaanvraag van Foster (2023029476) waarvan het openbaar onderzoek loopt tot en met 17 november 2023.

Hierna vindt u onze opmerkingen en bezwaren.

Met vriendelijke groeten,

Bouke Billiet
beleidsmedewerker Gents MilieuFront
bouke@gentsmilieufront.be

Aanvraag

SPV Foster (Besix en Indaver) wenst een omgevingsvergunning te bekomen voor het exploiteren van een slib monoverwerkingsinstallatie in de Jaak Janssensstraat te Gent. In deze slibverwerkingsinstallatie zal twee derde van het slib van de Vlaamse rioolwaterzuiveringsinstallaties (hierna RWZI) verbrand worden. De installatie zal energie recupereren (groene energie): deze wordt onder de vorm van stoom rechtstreeks aan ArcelorMittal Gent geleverd. In totaal zal er jaarlijks maximaal 140.000 ton ontwaterd slib en 37.000 ton gedroogd slib verwerkt kunnen worden.

Algemene bemerkingen

In 2025 heeft de bestaande slibverbrandingsinstallatie in Brugge haar technische levensduur bereikt. De nieuwe installatie in de haven van Gent moet deze vervangen. De tijd dringt. De bouw van de installatie is voorzien vanaf 2024. Dit dossier moet dus vooruit gaan. Dit heeft een aantal gevolgen:

- het milieueffectrapport (MER) dat bij het dossier is toegevoegd is ons inziens onvolledig. Bij het lezen ervan blijft men met heel wat vragen zitten;
- men voorziet financiële compensatie in plaats van compensatie in natura voor het kappen van inheems loofhout;
- de werken voor de realisatiefase zijn van 5 uur tot 24 uur. Ook het verkeer kan buiten de normale werktijden plaatsvinden. Dit heeft meer impact op de verkeersafwikkeling en de omwonenden;
- fosforrecuperatie uit de as wordt NIET meegenomen, het is ook onduidelijk wat de planning of timing is en locatie (nu nog onbekende locatie: MER pagina 76). Aquafin is partner in heel wat Europese projecten, ook rond fosforrecuperatie. GMF vindt dit een gemiste kans;
- het is onduidelijk hoe de validering voorzien is van de restproducten zoals as en gips van de rookgaswassing.

De ingediende omgevingsvergunningsaanvraag is een onderdeel van het totale project. Daarnaast worden of moeten nog andere aanvragen ingediend worden bij deze site, zoals de turbine die ArcelorMittal zal bouwen. Dit lijkt wat op de salamitactiek: het opdelen van een dossier in kleinere delen. Elk dossier wordt daardoor afzonderlijk beoordeeld en de globale impact wordt in het MER niet duidelijk. Dit geldt zowel voor de aangevraagde site als voor het hele concept van Aquafin rond nieuwe drooginstallaties (Beringen en Roeselare) en ontwatering.

Het bijgevoegde MER voldoet niet (helemaal) aan de criteria van een milieu-effectenrapport: (1) Zo zijn de criteria van de locatiealternatieven niet gekozen op basis van de milieucriteria. Daarnaast is dit hele proces via een apart overleg verlopen - via de VIP-cel van de Vlaamse overheid. Burgers en organisaties (zoals GMF) konden hier geen feedback op geven. (2) Ook de doorlichting van de sliblijn (zie MER vanaf pagina 91) gebeurde via een ander traject. (3) Bij de discipline mobiliteit worden de verschillende opties onvoldoende afgewogen. Zo is het vervoer van het slib via de waterweg beperkt uitgewerkt, wegens te duur.

Visie van Aquafin rond het omgaan met zuiveringsslib

We lezen dat de nieuwe visie van Aquafin is om het slib te zien als bron van grondstof en energie. Aquafin wil het slib drogen door gebruik van restwarmte. Dit droge slib is nodig in

de slibverbrandingsinstallatie om energie onder de vorm van stoom beschikbaar te stellen voor extern gebruik (pagina 55 uit het MER).

Voor het drogen van het slib staan twee nieuwe installaties op stapel, namelijk in Roeselare en Beringen die ook in 2026 operationeel zijn (MER pagina 76). In latere fase wordt gedacht om fosfor te recupereren uit de asse.

In het jaarverslag van Aquafin - 2022¹ staat het volgende over slib:

- De helft van de biomassa wordt vergist in één van de 13 vergistingsinstallaties verspreid over Vlaanderen. De komende jaren komen er nog 4 extra biomethaaninstallaties bij.
- Een derde van de totale (vergiste en niet-vergiste) biomassa wordt gedroogd in de drie slibdrogers (Leuven, Houthalen, en Deurne) tot pellets als hernieuwbare energiebron. De overige twee derde van het slib wordt verbrand als ontwaterd slib. Tegen 2026 worden ze vervangen door twee nieuwe slibdrogers, één in het oosten en één in het westen van Vlaanderen.
- Tegen 2026 is de nieuwe slibverwerkingsinstallatie op de site van ArcelorMittal in Gent operationeel.

Fundamentele opmerking

Door ervoor te kiezen om twee derde van het slib te verbranden in één installatie is een keuze gemaakt tot minstens 2046². Andere opties, die misschien over 5 jaar beter blijken te zijn voor het klimaat en inzake recuperatie van grondstof, energie enzoverder, kunnen zo niet meer.

Aquafin koos ervoor om te wedden op één enkel paard.

Andere opmerkingen

Een te onderzoeken alternatief in het MER is het plaatsen van drie kleinere installaties verspreid over Vlaanderen. Dit om de verkeersstromen meer te spreiden en de gereden kilometers te verminderen. Dit alternatief is NIET uitgewerkt in dit MER.

Tijdens het proces worden ook grondstoffen geproduceerd, we denken aan de as met de waardevolle grondstof fosfor, gips... Ook dit zijn grondstoffen die kunnen gevalideerd worden.

Locatieonderzoek

Het locatieonderzoek is kort beschreven in het MER. Dit onderzoek liep via een ander proces. Onder andere volgende kenmerken zijn meegenomen: regio, ruimtelijke bestemming, biodiversiteit, RWZI in de nabijheid, waterloop in de buurt, ontsluiting verkeer, bewoning (volledig overzicht van de vergelijking in MER - Tabel V-1. pagina 88).

De keuze werd gemaakt op basis van deze criteria: *energie-valorisatie (kwaliteit, stabiliteit, volume, timing warmtevraag), fit in slibstrategie (slibdroging op restwarmte, slibtransport – logistiek over gans Vlaanderen, cf. logistiek optimalisatiemodel Aquafin), synergieën (afvalwaterzuivering, water(her)gebruik, CCU/CCS) en de haalbaarheid (vergunbaarheid, inpasbaarheid, verwerfbaarheid, timing terbeschikkingstelling terrein).*

¹ https://www.aquafin.be/sites/aquafin/files/2023-04/Jaarverslag%20BE%20GAAP%202022_NL.pdf

² Het ontwerp, de bouw, financiering en het onderhoud van de installatie tot 2046 is door Aquafin toegewezen aan het consortium BESIX/Indaver.

De conclusie opgenomen in het MER: *Finaal werd gekozen voor de site "ArcelorMittal". De grote meerwaarde van deze site zijn de volledige afname van de geproduceerde hogedrukstoom (geen rendementsverliezen door energieomzetting), het perspectief voor een lange termijn samenwerking, locatie nabij kades en toekomstige mogelijkheid tot samenwerking voor CC(U/S) en restwarmte.*

Uit bovenstaande blijkt dat dit geen alternatievenonderzoek is zoals gevraagd in een MER.

Samenstelling van het RWZI-slib

In het MER zijn geen gegevens opgenomen rond de samenstelling van het slib. Ook op de websites van Aquafin en van de VMM is hier geen informatie over te vinden. We citeren hieronder dan de studie die we wél vonden (Vito-studie van 2001³): *Probleemparameters van het RWZI-slib o.a. Zn, Cu, Ni en Pb, tolueen en minerale olie. Naast zware metalen kan RWZI-slib ook diverse anorganische en organische micropolluenten (o.a. PAK's, dioxines) en allerlei pathogene organismen bevatten. De kans op een verhoogde aanwezigheid van anorganische en organische micropolluenten is het hoogst voor slib van RWZI's waarop veel industrieel afvalwater wordt geloosd. Een specifieke verontreiniging die soms in vrij hoge concentraties (tot > 450 mg/kg droge stof) in het afgevoerde RWZI-slib wordt aangetroffen, is tolueen. Uit onderzoek blijkt dat dit tolueen niet afkomstig is van tolueenverontreinigingen in het behandelde afvalwater, maar tijdens de slibopslag gevormd wordt door anaërobe microbiologische processen (K. Devoldere, 1999).*

Op de RWZI's wordt hoofdzakelijk huishoudelijk afvalwater aangevoerd. Maar ook bepaalde bedrijven zijn op de RWZI aangesloten. Het opvolgen van de kwaliteit en samenstelling van het slib (dus de monitoring voor én na) is een belangrijk aandachtspunt: alleen zo kan opgevolgd worden of de installatie optimaal functioneert.

GMF vraagt dan ook om deze monitoring consequent te doen (op te nemen in de vergunningsvoorwaarden) om de slibverbranding op de samenstelling van het aangeleverde slib af te stemmen.

Het toevoegen en bijmengen van ander slib of andere te verbranden grondstoffen (dit is opgenomen als één van de alternatieven) is - volgens GMF - geen goede keuze omdat die samenstelling onvoldoende gekend is en het risico bestaat op de uitstoot naar milieu en omwonenden van ongewenste stoffen in hogere concentraties.

Aan- en afvoer van grondstoffen / restproducten

Bij de bespreking van de milieuaspecten is mobiliteit één van de besproken punten (74 en volgende). Een hoofdstuk Discipline Mobiliteit maakt echter geen deel uit van dit MER. Er is wel de Discipline Mens-Mobiliteit, maar deze discipline heeft een andere insteek.

GMF vraagt om de discipline Mobiliteit toe te voegen of de discipline Mens-Mobiliteit uit te breiden. De afbakening van het studiegebied mag niet te beperkt zijn. De vrachtwagens komen vanuit heel Vlaanderen richting Gent; congestie en files komen dagelijks voor op de Antwerpse ring, Brusselse ring, en rond Gent. GMF stelt daarom voor om het studiegebied voor de discipline Mobiliteit uit te breiden tot Vlaanderen.

³ https://emis.vito.be/sites/emis/files/pages/migrated/Zuiveringsslib_volledig_rapport_0.pdf

Opmerkingen op het deel Mobiliteit vanaf pagina 74

De transportroutes werden gemodelleerd door het logistiek optimalisatiemodel van Aquafin (Conundra) op basis van de geschatte toekomstige transportprijzen en verwerkingskosten en de toekomstige locatie van de drogers en de SMV-installatie (MER pagina 76). Hier is geen reflectie van de voor milieu en natuur belangrijke parameters.

Voor het gedroogd slib bestaat het risico op zelfontbranding. Het is onduidelijk hoe dit zelfontbranden voorkomen wordt tijdens het wegtransport.

Opmerkingen Discipline Mens-Mobiliteit

Bij de verkeersgeneratie is het laadvermogen van vrachtwagens opgenomen als 30 ton. Ervaring leert dat de lading van de vrachtwagens nooit het theoretisch laadvermogen haalt. GMF gaat er dan ook van uit dat het aantal geschatte vrachtwagens dat dagelijks op en af zal rijden, veel hoger ligt dan uitgewerkt in het MER. GMF vraagt dan ook om dit onderdeel van het MER opnieuw uit te werken.

Nu al komt de berekening op 100 vrachtwagenbewegingen per dag.

Zoals eerder vermeld vraagt GMF ook om het onderdeel vervoer via de waterweg beter uit te werken. Alle RWZI's liggen langs een waterloop, kleine waterlopen komen uit in een bevaarbare waterloop. Eén van de criteria voor de keuze van de site van ArcelorMittal Gent was de ligging aan het kanaal. De Vlaamse overheid promoot het vervoer over water.

In het MER zijn nu in de tekst argumenten opgenomen waarom het vervoer per schip geen goede optie is. Maar er is geen gedegen uitgewerkt hoofdstuk hierover.

De aanbeveling (pagina 280) is wel om in de toekomst gebruik te maken van het water als transportmiddel voor de aanvoer van ontwaterd slib. De studie van het milieuvoordeel zou nu al mee kunnen uitgewerkt worden.

PFAS-verwijdering

PFAS is aanwezig in het geloosde en gezuiverde water van de RWZI en is aanwezig in het slib. Het MER vermeldt (pagina 126) dat er nog een 30-tal bedrijven zijn aangesloten op de RWZI die (nu nog) lozingsnormen van PFAS in hun omgevingsvergunning hebben staan. Ook het huishoudelijk afvalwater bevat PFAS afkomstig van consumentenproducten. In het MER zijn een eerste reeks analyseresultaten opgenomen en worden een aantal aannames gedaan. Er wordt verwezen naar een onderzoek dat opgeleverd werd na de zomer van 2023.

GMF vindt het een gemis dat niet gewacht is op het onderzoek van 2023 om dit MER verder uit te werken. Dit gezien de grote variatie en onduidelijkheid over de meetresultaten die nu opgenomen zijn in het MER. Het MER stelt ook duidelijk dat er nog geen inschatting en evaluatie van de PFAS-emissies gemaakt kan worden. GMF vraagt zich dan ook ernstig af of een omgevingsvergunning verleend kan worden als er zo'n grote onduidelijkheid is over de uitstoot van PFAS in het milieu met de mogelijke impact op de omwonenden.

Onzekerheden en aannames

Voorlopige cijfers van het slib van een meetcampagne van Aquafin geven volgende waarden (zeer preliminaire cijfers):

- Ontwaterd slib: 10 – 265 µg/kg ds
- Gedroogd slib (pellets): 12 – 280 µg/kg ds

- Ongeveer 16 tot 70 % van de binnenkomende PFAS belanden in het slib.

Bij de verbranding van het slib kunnen dus PFAS vrijkomen. Uit het MER: *De studie van Brady (2021) stelt vast dat PFAS in gekanaliseerde emissies HFPO-DA en PFBA betroffen, welke kortere ketens zijn (4-C) t.o.v. degene die dominant in het slib werden vastgesteld (8-C) én dat in een slib mono-verbrander met wervelbedoven, met een freeboard temperatuur van 830°C en een totale verblijftijd van 8 seconden, de afbraak van de gemeten PFAS 80% bedroeg.*

Het MER concludeert: *‘Gegeven het gunstig ontwerp van de SMV werd een afbraak van minstens 90% voorlopig en conservatief ingeschat’.*

Het is die 90 % die verder is opgenomen in de conclusies en de niet-technische samenvatting zonder vermelding dat dit een aanname / inschatting is. GMF is van mening dat een vermelding van ‘eerste inschatting’ noodzakelijk is bij deze 90 %.

Daarnaast wil GMF nog de volgende bedenking formuleren. Tijdens de verbranding en de rookgaswassing worden verschillende chemische stoffen toegevoegd. Wat is de impact op de aanwezige PFAS, worden er nieuwe gevormd, worden de langeketen-PFAS gereduceerd tot korte ketens?

GMF is dan ook van mening dat monitoring van alle PFAS waarvan een meetmethode bestaat, moet opgenomen worden als randvoorwaarde bij de omgevingsvergunning. Het aantal te meten PFAS zal dus jaar na jaar stijgen, aangezien er voor meer PFAS een meetmethode ter beschikking zal zijn.

Watervraag

Voor de aanmaak van stoom is water nodig. De ingeschatte hoeveelheden zijn +/- 21 m³ per uur en 508 m³ per dag. De installatie is bedoeld om gedurende bepaalde periodes (hoe lang deze periodes zijn is onduidelijk) ook aan een hogere capaciteit te draaien. In die gevallen loopt de watervraag voor stoomaanmaak op tot +/- 24 m³ per uur en 567 m³ per dag (MER pagina 160).

Het is nog onduidelijk of het bedrijf gebruik zal maken van het stadswater / leidingwater geleverd door Farys of dat het zal opteren voor water aangeleverd via *out of pipe* via water-link⁴ (pagina 160). We leiden verder uit de tekst af dat het *out of pipe* water geproduceerd wordt uit het oppervlaktewater (water van het Kanaal Gent-Terneuzen). Als we de watervraag berekenen komen we afgerond tot 200.000 m³ per jaar, het MER noteert het cijfer van 246.156 m³ per jaar als ingaand proceswater (zie tabel X-8).

Gezien de lange periodes van droogte is de vraag of Farys en de andere waterbedrijven die Farys mee van water voorzien, deze extra hoeveelheden continu kunnen leveren. Bij het gebruik van oppervlaktewater is er ook eenzelfde vraag, misschien nog prangender, want de verzilting van het kanaal neemt toe, en er is het verdrag met Nederland over het leveren van een minimaal debiet dat gegarandeerd moet worden aan de grensovergang.

Lozing in kanaal

Voor de aanmaak van hogedrukstoom moet het water een specifieke kwaliteit hebben. Dit gebeurt in de demin-installatie. Zo ontstaan er gedemineraliseerd water en een concentraat

⁴ <https://water-link.be/industrie/industriële-diensten/centrale-waterproductie-en-levering-pijpleidingen>

(water met veel mineralen). In het MER lezen we dat dit condensaat geloosd zal worden (pagina 160).

Er werd nog geen keuze gemaakt van welk water demin-water gemaakt zal worden. Gezien de samenstelling verschillend is, zal het concentraat ook anders zijn.

Bij het legen van de stoomketel, zal er 55 m³ ketelvloeistof geloosd worden over een periode van 5 à 6 uur. Aan de ketelwater worden producten toegevoegd zoals natriumhydroxide en ethanolamine. Maar welke toevoeging gebruikt zal worden is nog onduidelijk (verschillende mogelijkheden worden hier opgesomd - zie MER pagina 164).

GMF vraagt om de lozingsnormen af te stemmen op de draagkracht en de doelstellingen van het kanaal (Kanaal Gent-Terneuzen - VL11_165 ⁵) en op basis van

- de samenstelling van het water waarvan het demin-water gemaakt zal worden
- de toegevoegde stoffen in het ketelwater

De voorgestelde lozingsnormen in tabel X-7 lijken (rekening houdend met de bovenstaande analyse) nogal hoog en onvolledig.

Daarnaast moeten er ook maximumconcentraties van de parameters vastgelegd worden.

Bos en boscompensatie

De hele beboste zone, die zo'n 9.071 m² beslaat, is biologisch waardevolle vegetatie. Het gedeelte bos dat gesitueerd is binnen het projectgebied bedraagt 8.089 m².

Voor dit project moet 6.389 m² inheems loofhout gekapt worden. De boscompensatiefactor bedraagt 2. GMF is zeer verwonderd dat Foster SPV ervoor kiest om financieel te compenseren en niet in natura. GMF dringt erop aan om te compenseren in natura én zo veel mogelijk in de buurt. ArcelorMittal Gent heeft ervaring en de nodige contacten en kan Foster de weg wijzen hoe dit aan te pakken.

We willen nog wijzen op de stikstofuitstoot van deze slibverbrandingsinstallatie en de impact op de natuur. Gezien het stikstofarrest is een gedegen onderbouwing van dit onderdeel van het MER noodzakelijk.

Communicatie

Op 25 oktober 2022 organiseerde FOSTER SPM een infomarkt in het bezoekerscentrum van North Sea Port. Hierbij waren een 20-tal personen aanwezig.

GMF was niet aanwezig. Naast het uitnodigen van de buurtbewoners en buurtbedrijven is een bredere uitnodiging zeker nodig. In Gent zijn er enkele relevante verenigingen die het milieu- en natuurbeleid opvolgen. Deze organisaties direct contacteren en uitnodigen om samen het dossier te overlopen is jammer genoeg niet gebeurd.

Als bijkomende randvoorwaarde in de omgevingsvergunning vraagt GMF om de meetresultaten van de luchtmissies te publiceren op de website⁶. De parameter PFAS mag hierbij niet ontbreken. Voor dioxines vragen we maandelijkse cijfers.

⁵ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

⁶ Confer de afvalenergiecentrale van IVAGO, zie <https://www.ivago.be/nl/particulier/aec#:~:text=We%20beschikken%20over%20een%20hoogtechnologische,elektriciteit%20aan%20het%20openbare%20net.>